

Janusz Ryba

Potocki (Jan) – w duetach
(Ze świątówcami w aneksie)

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

Potocki (Jan) – w duetach
(Ze światowcami w aneksie)

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3724

50 lat
Uniwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

Janusz Ryba

Potocki (Jan) – w duetach
(Ze światowcami w aneksie)

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Artur Timofiejew

Spis treści

Wstęp	7
-----------------	---

Rodzinne duety

Kobiece <i>société</i> oświeceniowe: Anna Teresa Potocka (z Janem Potockim w tle)	11
Kilka uwag o Bernardzie (synu Jana) Potockim	25

Duety towarzyskie

Stanisław August Poniatowski i jego niesforny pod- dany: Jan hrabia Potocki	41
Dwaj hrabiowie: Jan Potocki i Edward Raczyński	53

„Uczone” duety

Poszukiwacze prawdy: Blaise Pascal i Jan Potocki	71
Heinrich Julius Klaproth: uczeń Jana Potockiego	85

W duecie ze służącym

Ibrahim, Turek Jana Potockiego	101
--	-----

Aneks

Potockiego *universum*: światowcy

Rozkosze światowców: konwersacja	115
Przydomki oświeconych	127
Wachlarz: oświeceniowy „gadżet”	139

Sztuka umierania świętów (oświeceniowych).	153
Nota wydawnicza	167
Indeks osobowy	169
Resumé	175
Summary	177

Wstęp

Zasadniczy człon tytułu książki: *Potocki (Jan) – w due- tach*, określa pewien typ schematu kompozycyjnego, realizowany w większości szkiców, które wchodzi w jej skład. Mianowicie, bohater nie występuje tutaj samodzielnie, ale zawsze w parze z inną postacią. Ranga Potockiego nie we wszystkich duetach jest identyczna. Najczęściej występuje on jako równorzędny partner tej postaci, z którą tworzy parę. W niektórych duetach udział twórcy *Rękopisu...* jest jednak bardziej dyskretny; mniej widoczny. Z taką sytuacją spotykamy się w dwóch tekstach: *KobiECE „société” oświeceniowe: Anna Teresa Potocka (z Janem Potockim w tle)* oraz *Andrzej Bernard (syn Jana) Potocki* (szczególnie w pierwszym z wymienionych ranga bohatera książki została nieco zredukowana). Status Potockiego jako lidera nie jest jednak pochodną pozycji, jaką zajmuje on w każdej z par, ale wynika przede wszystkim z faktu, że pojawia się konsekwentnie we wszystkich duetach, w przeciwieństwie do pozostałych postaci, których „występ” jest jednorazowy.

Prezentowany zbiór powstał, można to tak ująć, „spontanicznie”. W pewnym momencie spostrzegłem, że w moim dorobku nagromadziło się dosyć tego typu publikacji, by można z nich było stworzyć nieduży tom. Ograniczona liczba szkiców (7) wydaje się być, paradoksalnie, zaletą – zbyt duża mogłaby (dość) szybko wywołać uczucie monotonii i znużenia.

Szkice o kompozycji „duetowej” ujmują postać inaczej, niż to proponuje klasyczne, „solowe”, jej ujęcie. W poetyce „duetowej” – „profil” bohatera wyłania się z nieustannej konfrontacji **dwóch** losów (**dwóch** osobowości).

Mam nadzieję, że to „duetowe” spojrzenie na Potockiego spodoba się i będzie poznawczo efektywne.

*

Aby publikacja uzyskała status książki, należało zwiększyć jej objętość. Zdecydowałem się na czteroszkicowy aneks, poświęcony postawie i zachowaniu światowców, którzy tworzą „naturalne” środowisko Potockiego; także światowca. Ów aneks wzbogaca (dyskretnie) portret autora *Rękopisu...*, jaki wyłania się z 7 tekstów, tworzących zasadniczy rdzeń tej książki.

Indeks osobowy

- Abrantès Laura de 140, 141
Adams Mikael Friedrich 92
Agoult Marie d' 33
Agrelewski, służący Edwarda Raczyńskiego 56
Aiguillon Emmanuel Armand de Vignerot de 136
Aleksander I, cesarz rosyjski 92
Aleksandrowska Elżbieta 149
Alembert Jean Le Rond de 19, 132
Aloy Ludwika 16
Amat Roman d' 162, 163
André, wydawca *Myśli* 73
Arnold Joanna 141
Arouet François-Marie (zob. Voltaire)
Arustowicz Krystyna 72, 115
- Barbey d'Aureville Jules Amédée 123
Balzac Honoré 33
Baret René 135
Bąkowska Eligia 153
Beauharnais Fanny de 158
Belmont Leo (właśc. Leopold Blumental) 160
Benedykt XIV, papież 133
Bernis François de Pierre de 120, 128–129
- Bieńkowska Wiera 115
Biron Dorota 23
Blanchard Jean Pierre 106
Bossut Jacques-Bénigne 73
Bouquet Dominique 15
Bourbon Marie-Mathilde de 157
Bourreau-Deslandes André-François 162
Branicka Izabela 118
Bray René 143
Brückner Aleksander 55
Buffon George-Louis Leclerc de 19
Bulwer Edward George 33
- Cander Ewa 140
Cassirer Ernst 73
Cazotte Jacques 143
Chamfort Sébastien-Roch Nicolas de 143, 154
Champcenez Louis-Edmond de 162–163
Châtelet Emilie du 12, 24
Chaunu Pierre 153
Chłędowski Kazimierz 133
Chmielowska z Baranowskich Joanna 45
Choińscy Alicja i Krzysztof 122, 131
Choiseul-Gouffier Octave de 27

- Choiseul-Praslin J. de 129
 Chojecki Edmund 58, 66–67,
 76
 Chołoniewski Stanisław 63,
 106, 108–110
 Chopin Fryderyk 33
 Ciepieńko-Zielińska Donata
 28–31, 33–35
 Ciołek Gerard 11
 Condorcet Jean-Antoine-Nico-
 las de 71–72, 83
 Conrad, sekretarz Edwarda Ra-
 czyńskiego 62
 Corticelli Simone 44, 47–48
 Craveri Benedetto 139
 Crosland Margaret 161
 Czacki Michał 106
 Czartoryska Izabela 146–147
 Czartoryska z Jabłonowskich
 Czartoryski Adam Jerzy 64,
 87, 91, 92
 Czartoryski Adam Kazimierz
 104, 153
 Czartoryski August 153
 Czeppe Maria 130
- Dagen Janin i Jean 116, 133
 Dandrey Patrick 143
 Deboli Antoni 46
 Deffand Marie du 14, 24, 101
 Delon Michel 116
 Dernałowicz Maria 20
 Devonschire Georgiana de 164
 Dewitz Irena 121, 158
 Dębicki Ludwik 82, 84
 Dębowski Marek 20
 Didot Firmin 109
 Dihm Jan 17, 130
 Disertori Andrea 124–125, 140
 Dorat Claude-Joseph 19, 158–
 159
 Drozdowicz Zbigniew 80
 Drużbacka Elżbieta 144–145
- Drzewiecki Konrad 154
 Dubois Guillaume, kardynał
 101
 DUBY Georges 139
 Duché Jean 132
 Ducreux, wydawca *Mysli* 73
 Dumałowa Ewa 111
 Działyńska Klaudyna 28, 34
 Działyński Ksawery 28
 Działyński Tytus 28
- Éon Charles de Beaumont de
 129, 153
 Epinay Louise Tardieu d'Escla-
 velles de 12
- Fabroni Giovanni 18
 Fannier de, aktorka Comédie
 Française 159
 Feldman Józef 16
 Filip Orleański, regent Francji
 101
 Fiszerowa Wirydianna 17, 118,
 128, 150
 Fontenelle Bernard de 154, 162
 Fouquier-Tinville Antoine Que-
 nтин 154
 Fryderyk II Hohenzollern, król
 pruski 44, 121–122, 131, 156
 Fryderyk Wilhelm III Hohen-
 zollern, król pruski 90
 Fuhrmann Ludwik 56–57
- Gabard de Vaux Ignace 19
 Gainsborough Thomas 102
 Galiani Ferdinando 19, 162
 Genlis Stéphanie-Félicité de 17
 –18, 20, 157
 Geoffrin Marie-Thérèse Rodet
 13, 101, 124, 132
 Gilewski Wojciech 157
 Glayre Maurice 42, 44, 45–46
 Goldzink Jean 13

- Goliński Zbigniew 18, 26
 Gołowkin Jurij 88, 92
 Goncourt Edmond i Jules de 12
 Gomulicki Juliusz Wiktor 33
 Górska Magdalena 18
 Grabowska Maria 111
 Grimm Melchior 19
 Griseri Andreina 124
 Grot Zdzisław 29
 Grześkowiak-Krwawicz Anna 20
 Guze Joanna 123

 Hazard Paul 71–72, 115, 119, 139, 165
 Herod 131
 Heyking Karl Heinrich von 16–17
 Hilleström Per 124
 Honour Hugh 102
 Horodyska Ewa 41, 141
 Humboldt Alexander von 90
 Humboldt Wilhelm von 90
 Hume David 116

 Ibrahim, Turek, służący Jana Potockiego 104–111
 Im Hof Ulrich 115
 Iwańska-Feliksova Maria 73

 Jacques Chevalier 80
 Jakimowicz Andrzej 103
 Janneau Guillaume 141
 Jastrun Mieczysław 80
 Jurasz Tomasz 111
 Justyna Działyńska 28
 Juszcak Wiesław 29

 Kabatcowie Eugeniusz i Krystyna 124
 Kajdański Edward 96
 Kaleta Roman 106, 162

 Kalinowski Marian Leon 157
 Kant Immanuel 116
 Katon 155
 Kielczewska Ewa 141
 Kieniewicz Stefan 27
 Klaproth Heinrich Julius 85–91, 93, 95–97
 Kolczyńska Joanna 146
 Konarski Michał 162
 Korpanty Jerzy 161
 Kossowska Barbara 24
 Kostkiewiczowa Teresa 26
 Kott Jan 162
 Kotwicz Władysław 51
 Krakowski Edward 64–65, 67–68
 Krasicki Ignacy 18
 Krasieński Zygmunt 32, 34
 Kraszewski Józef Ignacy 111
 Krzemiński Stanisław 45
 Kukulski Leszek 21–22, 58, 76, 103
 Kydryński Juliusz 143

 La Ferté-Imbault Marie Thérèse de 132
 La Harpe Jean François de 143
 Laclos Pierre Choderlos de 11
 Lagny Thomas Fantet de 163, 164–165
 Lambert Anne-Thérèse de 13, 133
 Lanson Gustave 115
 Lasky Kathryn 136
 Lehndorff Ernst Ahasver Heinrich 103
 Lelewel Joachim 65
 Lemonnier Anicet Charles 124
 Lespinasse Julie de 132
 Lessing Gotthold Ephraim 115, 139, 165
 Levron Jacques 161
 Libiszowska Zofia 131, 141

- Ligne Charles-Joseph de 25,
121–122, 133–134
- Linkner Tadeusz 159
- Liszt Ferenc 33
- Lubomirska Elżbieta (Izabela)
19–21, 25–26, 28, 51, 67, 103,
128
- Lubomirska Julia 67
- Lubomirska Rozalia 24, 128,
132
- Lubomirski Jerzy 34
- Lubomirski Stanisław 25
- Ludwik XV, król francuski
130–131
- Lubieński Tomasz 34
- Łukasiewicz Małgorzata 115
- Łukasik Stanisław 101
- Maciszewski Jarema 161
- Maistre Josephe de 109–110
- Mandrou Robert 139
- Mańkowska Bogumiła 29
- Maria Antonina zob. Marie-
-Antoinette
- Maria I, królowa portugalska
148
- Marie-Antoinette, królowa fran-
cuska 136, 147–148
- Markiewicz Zygmunt 55, 66,
81
- Marmontel Jean-François 19
- Maupertuis Pierre-Louis More-
au de 164–165
- Maurois André 73–74
- Mazzei Filippo 18
- Melchior-Bonnet Bernardine
13–14
- Meller Stefan 121, 156–158
- Mercier Louis Sébastien 116–
117, 119
- Meylan Vincent 147
- Mickiewicz Adam 32
- Mier Albert (Wojciech) 149
- Mirat Jean 120, 132
- Molik Witold 27, 32, 36, 53, 59
- Monteskiusz zob. Montesquieu
- Montesquieu Charles de Secon-
dat de 115, 139, 165
- Moreau Jean Michel (Młodszy)
124
- Mornet Daniel 162
- Mottaz Eugène 45
- Motty Marceli 29, 33–34, 37
- Moureau François 13, 25, 101,
120, 129, 162
- Mroczkowski Przemysław 134
- Mroziński Michał 74
- Napoleon Bonaparte 28, 90
- Necker Suzanne Curchod 19
- Niedźwiedz Jakub 145
- Niemcewicz Julian Ursyn 17,
35, 76, 103, 130
- Nord Lilas 136
- Norwid Cyprian 32–33
- Nowosilcow Nikołaj N. 95
- Oberkirch Henriette-Louise de
156, 159
- Olkiewicz Joanna 76
- Orieux Jean 72, 115
- Orleanowie (Orléans), dom orle-
ański 17–18
- Ossolińska Anna, babka Jana
Potockiego 15
- Ossolińska Anna Teresa 16
- Ossoliński Franciszek Maksy-
milian 16
- Ossoliński Józef Kanty 15
- Oster Pierre 143
- Outram Dorinda 146
- Palarczykowa Anna 28
- Pange de Jean 19
- Pansner Lorenz von 92

- Parvi Jerzy Ludwik 123
 Pascal Blaise 71–84
 Périer Étienne 80, 83
 Perrault Gilles 122, 131
 Pichard Louis 163
 Pietraszko Stanisław 71, 115, 139, 165
 Plater Emilia 29
 Pompadour (Jeanne-Antoinette Poisson) de 120, 129, 160–161
 Poniatowski Józef 134
 Pope Alexander 134–135, 143–144
 Potoccy Bernard i Klaudyna 29
 Potoccy, ród arystokratyczny 53
 Potocka Anna Maria 19
 Potocka Anna Teresa 11, 15, 18–24, 57, 128, 130
 Potocka Delfina 32
 Potocka Irena 26–27
 Potocka Józefa Maria 64
 Potocka Józefina 26
 Potocka Julia 67
 Potocka Klaudyna 29–32, 35
 Potocka Konstancja 26–27, 31, 35, 54, 59–60, 64–66
 Potocka Maria 26, 108
 Potocka Teresa, córka Jana i Konstancji Potockich 26–27
 Potocki Alfred 25–26, 28, 31
 Potocki Andrzej Bernard 26–30, 32–36
 Potocki Artur 25–26, 28
 Potocki Józef 16
 Potocki Seweryn 18
 Potocki Stanisław Szczęśny 26, 47–46, 54
 Pujol Stéphane 116, 118
 Puysegur Jacques-François de 159–160
 Quinault Jeanne Françoise 158
 Rabowicz Edmund 149
 Raczyńscy, ród arystokratyczny 27–28, 53
 Raczyńska Konstancja (*primo voto* Janowa Potocka) zob. Potocka Konstancja
 Raczyński Atanazy 56
 Raczyński Edward (1786–1845) 17, 27, 32, 36, 53–62, 64, 66, 110
 Raczyński Edward (1891–1993) 57, 59, 61, 64, 66, 118, 128
 Raczyński Ignacy 53
 Raczyński Kazimierz 27, 53
 Raczyński Roger 27, 34, 66
 Radolińscy 37
 Raynal Guillaume Thomas 19
 Recke Elise von der 23
 Rey Alain 120
 Reynolds Joshua 102
 Rivarol Antoine 120, 132, 163
 Rosset François 16–17, 18–19, 22, 26, 43, 48, 67–68, 86, 89, 104–105, 107–108, 111
 Rostworowski Emanuel 16, 27–28, 42, 44, 46, 48, 105
 Rousseau Jean Jacques 135
 Royer Jean-Michel 129, 153
 Rudnicka Jadwiga 58
 Rudzki Edward 128
 Rumiancew Mikołaj Piotr 92
 Ryba Janusz 12, 26, 48, 55, 71, 142, 146
 Rybicki, ksiądz 64
 Rzewuski Henryk 23
 Rzewuski Seweryn 26
 Sadowska Elżbieta Teresa 156
 Sainte-Beuve Charles Augustin 33
 Saint-Pierre Jacques Henri Bernardin de 19
 Salmonowicz Stanisław 131
 Sanguszkowa Klementyna 65

- Schlözer Ludwig August 58
Schulz Fryderyk 106–107
Séguy Philippe 164
Słowiński Lech 27, 54, 56–57,
59, 61
Smitch Adam 71
Sołdaczukowa Halina 33
Stackelberg Otto Magnus 46
Stainville de, hrabia 159–160
Stanisław August Poniatowski,
król polski 20, 41–46, 49–50,
58, 101, 105, 118
Stanisław Leszczyński, król
polski 16
Suard, madame 72
Sudolski Zbigniew 32, 34
Suwała Halina 71, 115, 165
Szanter Zofia 140
Szczapiński Józef 30
Szczepaniec Józef 48
Szczygielski Wacław 16
Szenic Stanisław 33, 134
Szumańska-Grossowa Hanna
139
Szymańska Irena 161
- Tatarkiewicz Władysław 75,
80–81
Tazbir Janusz 83
Tencin Claudine-Alexandrine
Guérin de 12, 133
Teresa, Matka Teresa z Kalku-
ty 29
Tomkiewicz Władysław 140
Trembecki Stanisław 162
Triaire Dominique 16–20, 22,
26, 31, 43, 45, 48, 55, 67, 76, 86,
89, 105, 107–108, 111
- Trousson Raymond 12
Tuffrau Pierre 115
Twardowski Samuel 58
Tyszkiewiczowa Maria Teresa
149–150
- Ugniewska Joanna 139
- Valenti C., pisarka 11
Verdun de, madame 158
Vestris Gaétan 132
Vigée-Lebrun Louise-Elisabeth
11–12, 121, 158, 163
Voltaire (właśc. François-Marie
Arouet) 71–74, 83, 101, 115,
121–122, 128–129, 131
- Walpole Horace 14
Wasilewska Anna 16, 26, 48,
105, 108
Wassongowa Elżbieta 141
Wawrzykowska-Wierciochowa
Dioniza 29
Wolter zob. Voltaire
Württemberg-Montbéliard Maria
(z Czartoryskich) 156
- Zakrzewska Elżbieta 146
Zamoyski Adam 141
Zawadzki Wacław 107
Zgorzelska Aleksandra 141
Zieliński Marek Grzegorz 103
- Żaboklicki Krzysztof 139
Żeleński (Boy) Tadeusz 11,
72–73, 154
Żółtowska Maria Ewelina 65

Janusz Ryba

Potocki (Jan) – en duos
(Avec les mondains dans l'annexe)

Resumé

Le livre se compose de deux parties : principale, intitulée *Potocki (Jan) – w duetach / Potocki (Jan) – en duos* et de l'annexe *Potockiego naturalne „uniwersum” : światowcy / L' « univers » naturel de Potocki : les mondains*. La partie principale se compose de sept essais, divisés en quatre groupes thématiques. Le premier de ces groupes *Rodzina i jego niesforny poddany : Jan Potocki / Stanislas Auguste Poniatowski et son sujet indocile et Dwaj hrabiowie : Jan Potocki i Edward Raczyński / Deux comtes : Jan Potocki et Edward Raczyński*. Le deuxième groupe, *Duety towarzyskie / Duos mondains*, contient les essais : *Stanisław August Poniatowski i jego niesforny poddany : Jan Potocki / Stanislas Auguste Poniatowski et son sujet indocile et Dwaj hrabiowie : Jan Potocki i Edward Raczyński / Deux comtes : Jan Potocki et Edward Raczyński*. Le troisième groupe (*Uczone duety / Duos savants*) comprend les essais : *Poszukiwacze prawdy : Blaise Pascal i Jan Potocki / Les chercheurs de la vérité : Blaise Pascal et Jan Potocki et Julius Henrich Klaproth : uczeń Jana Potockiego / Julius Henrich Klaproth : élève de Jan Potocki*. Le dernier groupe thématique (*W duecie ze służącym / En duo avec un domestique*) comprend l'essai : *Ibrahim, Turek Jana Potockiego / Ibrahim, Turc de Jan Potocki*.

Dans l'annexe (*Potockiego naturalne uniwersum : światowcy / L'univers naturel de Potocki : les mondains*), on a inclus quatre articles : *Rozkosze światowców : konwersacja / Les délices des mondains : conversation ; Przydomki oświeconych / Les surnoms des hommes du Siècle des lumières ; Wachlarz : oświeceniowy „gadżet” / L'éventail : un « gadget » du Siècle des lumières ; Sztuka umierania światowców (oświeceniowych) / L'art de mourir des mondains (du Siècle des lumières)*.

Dans la partie centrale du volume : *Potocki (Jan) – w duetach / Potocki (Jan) – en duos* apparaît la méthode de caractériser le héros en confrontation avec un autre personnage (réel), d'où le titre *Potocki – w duetach / Potocki – en duos*.

En revanche, les essais inclus dans l'annexe concernent la société dans laquelle Potocki a vécu et fonctionné. Dans ces articles, on a décrit quatre aspects des coutumes caractérisant la *société* : la culture de conversation ; la coutume de donner aux habitués des salons – des surnoms (élégants, adroits, ingénieux) ; l'habitude des femmes de se servir sans cesse d'un éventail, attribut de la dame du Siècle des lumières, mais aussi la tendance des mondains à arranger soigneusement la situation de quitter ce monde.

Selon l'intention de l'auteur, le tout devait former une fresque colorée de la culture du Siècle des lumières, avec Jan Potocki en qualité de personnage principal.

Janusz Ryba

Potocki (Jan) – in Duets
(with Socialites in an Annex)

Summary

The book consists of two parts: the first and proper one: *Potocki (Jan) – w duetach / Potocki (Jan) – in duets*] and an annex: *Potockiego naturalne „uniwersum”: światowcy / Potocki's universe: the socialites /*. The first, core part is comprised of seven sketches grouped into four sections tackling distinct topics. The first group: *Duety rodzinne / Family duets /* includes the sketches: *Kobiece „société” oświeceniowe: Anna Teresa Potocka / The female „société” of the Enlightenment: Anna Teresa Potocka /* and *Kilka uwag o Bernardzie (synu Jana) Potockim / A few remarks on Bernard Potocki (the son of Jan) /*. The second group – *Duety towarzyskie / High society duets /*, includes: *Stanisław August Poniatowski i jego niesforny poddany: Jan Potocki / Stanisław August Poniatowski and his naughty subject /* and *Dwaj hrabiowie: Jan Potocki i Edward Raczyński / The two counts: Jan Potocki and Edward Raczyński /*. The sketches that fall into the third group – *Uczone duety / The Learned Duets /* – are: *Poszukiwacze Prawdy: Blaise Pascal i Jan Potocki / The truth seekers: Blaise Pascal and Jan Potocki /* and *Julius Henrich Klaproth: uczeń Jana Potockiego / Julius Henrich Klaproth: the student of Jan Potocki /*. The last group, *W duecie ze służącym / Duet with the servant /* includes the sketch: *Ibrahim, Turek Jana Potockiego / Ibrahim, Jan Potocki's Turk /*.

The annex, *Potockiego naturalne uniwersum: światowcy / Potocki's universe: the socialites /*, includes four articles: *Rozkosze światowców: konwersacja / Conversation: The socialites' delight /*; *Przydomki oświeconych / Nicknames of the enlightened /*, *Wachlarz: oświeceniowy „gadżet” / The fan – gadget of the Enlightenment /*, and *Sztuka umiarkowania światowców (oświeceniowych) / The enlightened socialites' art of dying /*.

What is characteristic of the core part of the volume is the method of characterizing the protagonist, that is depicting him as compared/confronted with another (real) character; (thus the title: *Potocki in duets*).

The sketches included in the annex in turn mostly tackle the customs and fads of the high society milieu wherein Potocki lived and created, consequently, it is the part where the four vibrant characteristics of the ways of the high society of the Enlightenment have been discussed: the culture of the conversation, the custom of giving men of fashion nicknames (glamorous, graceful, ingenious ones), the women's habit of ceaseless fanning, and the cosmopolites' inclination towards scheming meticulously the scenarios and circumstances of leaving this world.

The author's intention was to combine and present the above not unlike a colorful fresco depicting the culture of the Enlightenment – with Jan Potocki as its main protagonist.

Redaktor Małgorzata Poglódek
Materiał ilustracyjny Barbara Konopka
Projekt okładki Magdalena Starzyk
Redaktor techniczny Małgorzata Pleśniar
Korekta Lidia Szumigała
Łamanie Marek Zagniński

Copyright © 2018 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3382-3
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3383-0
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 11,25. Ark. wyd. 7,5.
Papier Olin Regular Natural White 100 g
Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

ISSN 0208-6336
Cena 20 zł (+ VAT)

Więcej o książce

ISBN 978-83-226-3383-0

9 788322 633830

